

Verleden week hebben wij een ontstellend stuk uit het „Paedagogisch Tijdschrift“ geciteerd, waarin tot over de duidelijkste geloofsinhouden gesproken werd op een manier, die het christelijk geloof in het hart snijdt. Het zou echter gevaarlijk zijn, te verzwijgen, dat er ook andere symptomen zijn. Ter teekening van de situatie is het goed, aan het verleden week gezegde nog iets toe te voegen.

Er is n.l. bij de N.V. J. H. Kok, Uitg.-Mij te Kampen, verschenen een boek van den heer A. Janse, „Het eigen karakter der Christelijke School“. Het boek in zijn geheel lezen wij niet. De mogelijkheid blijft dus, dat er dingen in staan, die mijn instemming niet zouden kunnen hebben. Laat ik er dadelijk aan toe mogen voegen, dat ik op zoo iets niet reken. En dat in elk geval dit boek een prachtig getuigenis is tegen de heerschende synthese van onzen tijd. Heel duidelijk blijkt dat o.m. (?) in hoofdstuk 11, Barthiaansche paedagogiek, waarin gewezen wordt op enkele uittalingen, ook in Nederland, die het doorslaand bewijs leveren, dat de Barthiaansche invloeden ook hier op paedagogisch terrein ingang vinden. Zelf heb ik onlangs, sprekende te Rotterdam over onze scholen te midden van de geestelijke crisis van dezen tijd, gereflecteerd o.m. op een artikel van Ds J. C. van Dijk, Ned. Herv. predikant te Bloemendaal, die uit Barthiaansche grondgedachten rechtstreeksche conclusies trok voor het onderwijs. Het verblijdt mij, dat de heer Janse in zijn boek eveneens hier de aandacht aan geeft. Het wordt meer en meer tijd dat men weer op eigen beenen gaat staan, zich indenkt wat de belijdenis zegt, en zich goed er van doordringt, dat de gereformeerden tegenwoordig, de belijdenis handhavende, numeriek in de minderheid zijn, ook al zijn er maar weinigen, die hun afwijking van de belijdenis zich bewust zijn, en dus in staat zijn, te overwegen, of zij ook aan de wereld daarvan kennis zullen geven.

De schrijver van dit boek heeft pas een jubileum gevierd. En al mag een boekbespreking niet verlopen in een verhaal omtrent een persoons-geschiedenis, wij willen toch de gelegenheid aangrijpen, dit boek, dat een echt jubileums-geschenk van den schrijver is, aan al onze paedagogen aan te bevelen. Zij kunnen dan voorloopig weer gewapend man zich voelen tegenover het syncretisme, welks wateren den bodem, waarop zij staan, en waarin hun vaders „te rusten zijn gelegd“, ondergraaft.

Tot mijn blijdschap keert de schrijver zich ook tegen de Montessori-theorie en -praktijk. In verband daarmee handelt hij ook over een rede van Prof. Gerbraudy, om welke rede men verleden jaar nogal stof liet opwarrelen. De heer Janse doet daaraan niet mee, maar geeft een rustige, principiële bespreking.

K. S.

Wereld-Gebedsweek.

Eén der gereformeerde predikanten schrijft mij:

„U zoudt me bijzonder verplichten, wanneer U me, lange welken weg ook, uw oordeel wilde zeggen over 't deelnemen van Geref. predikanten aan de „Wereld-Gebedsweek“, zoals die ook weer in de eerste volle week van 1936 zal gehouden worden.“

Sinds enkele jaren is 't gewoonte, dat ook alhier de orthodoxe predikanten hieraan hun medewerking verleen (Herv., Luth., Vrij Evang., H. V., Geref.).

Persoonlijk krijg ik er echter steeds grooter afwijking voor.

M.n. wanneer er een avond over „de nood der kerk“ moet gesproken en daarvoor gebeden, voel ik, dat wanneer daar een H. V.-er, of een Luthersche, of een ander niet-geref. de leiding heeft, velerlei bezwaren zich kunnen voordoen.

Aan den anderen kant wordt 't door vele leden van onze kerk op prijs gesteld, wanneer de Geref. predikanten zich aan deze actie niet onttrekken.

En nu ben ik niet bang me de toorn van sommige broeders en zusters op de hals te halen, wanneer 't niet anders kan, maar ik vraag me af: is 't noodig?

Hoe denkt U er over? Vindt U, dat vooral zoals de zaken tegenwoordig loopen, wij zonder bezwaar eraan kunnen deelnemen, al dan niet? Of acht U, dat er van onze zijde zekere condities moeten gesteld? En zoo ja, welke dan?

Vindt U 't de moeite waard hierover iets in „De Reformatie“ te zeggen? Of mag ik persoonlijk even Uw oordeel vernemen?

Tot zoover de vraag, die mij gesteld werd.

Naar mijn meening moet in de gegeven situatie worden nagelaten, wat vroeger wel kon, en ook door mij zelf — al was het niet zonder bezwaar — gedaan is: Want wie is „orthodox“? Een echte Barthiaan zeker niet. De oude indeeling vrijzinnig-orthodox is voor goed vervallen. Bovendien: wat is bidden? Bidden is o.m. den eenig-waren God aanroepen, om, — wat Hij geboden heeft te bidden. Met deze leer-omtrent-het-gebed snijdt de gereformeerde belijdenis allen religiositeits-cultus af, bindt hij het gebed aan de objectieve openbaring in de historie, en houdt hij vast, dat men weten kan, wat God geboden heeft, van Hem te verlangen. Maar a) een Barthiaan ontkent de historische openbaring (een „Ereignis“, dat „geschiedt“ heet, is bij Barth — al zien velen dit verschil niet — toch heusch nog niet historisch, is juist het tegendeel van historisch), en b) inzake den inhoud van wat God geboden heeft, denken Barthianen, en ook verscheiden

anders-gebakerden onder de bedoelde groepen volmaakt het tegendeel vaak van wat schrijver en ik meenen, dat God geboden heeft te bidden. Zoo komt het samen-bidden in gedrang. Het wordt onmogelijk, niet door onzeschuld, doch door de schuld van hen, die op papier de belijdenis handhaven, doch in werkelijkheid haar in 'openbaar op alle essentiële punten weerspreken. Die menschen hebben de situatie veranderd, wij niet. En in zulke omstandigheden is het eenige, wat te doen staat, dat we niet meer samen-bidden, doch vóór de anderen bidden. En zelf bidden om trouw te blijven aan dien eersten geweldigen eisch, dien de Heidelb. Catechismus in Zondag 45 aan alle bidders stelt. Want met dien eisch heeft het Calvinisme alle gebeds-theorie à la Heiler bij voorbaat afgewezen, en alle „gebed“ als zelfprolongatie, d.w.z. als uiting, en naieve ontlading van een religieuze „habitus“ of „aanleg“, zonder een doorgaand „werksamen“ „zweck setzendes“ „Handeln“, zonder binding aan de wet en zonder najaging van een zeer concreet gesteld doel, radikaal veroordeeld. Bovendien heeft deze Catechismus-eisch, juist door zijn onderstellingen, die ieder gereformeerd dominee aanvaard heeft, het Barthianisme met zijn onderstellingen bij voorbaat afgewezen. Zulk een wereldgebeds-week is daarom in dezen tijd niet meer dan een krampachtig pogen om te doen-alsof we nog één konden zijn, terwijl de eenheid zelf door de anderen is losgelaten en verbroken. Juist om later weer saam te kunnen bidden, is het noodig, onze grondgedachten door strijd te prae-ciseren en te redden. Sommige broeders willen door zoo'n gebedsweek den strijd vergeten, ik wil door den strijd een gemeenschappelijk gebed zien mogelijk worden. Bidden is nuchterst werk.

K. S.

Een Roman over Indië.

Bandjir, door M. A. M. Renes-Boldingh. — G. F. Callenbach, Nijkerk.

Gedurende lange jaren is onze Oost stiefmoederlijk behandeld in de literatuur. Na de grootsche poging van Multatuli in zijn Max Havelaar, om den gemiddelden Nederlander belang te doen stellen in het leven en lijden van den inlander, is het weer lang stil geweest. In de laatste jaren is daar verandering in gekomen, maar de boeken van Mevrouw Lulofs gaven meer nog een beeld van den Europeaan in Indië, van zijn harde werken en ook van zijn uitspattingen gedurende de jaren van grooten voorspoed, van de crisis die de mentaliteit zoo zeer veranderde, dan van het leven van den inlander zelf. Wel had het mooie boekje van Augusta de Wit: Orpheus in de dessa, een beteren kijk gegeven op den inlander zelf, temidden van de hem omringende natuur, maar ook dit boek is al jaren oud.

Misschien was het christelijk volksdeel nog het meest belangstellend, daar het meeleefde met de Zending en door Zendingenbladen en boeken in contact bleef met Indië en vooral met den Indiër zelf. Uit den aard der zaak bleef deze kennis-making eenigszins eenzijdig, omdat het Indische leven daar voornamelijk beschreven werd, voorzoover het met de Zending in verband stond. Het waren meer de moeilijkheden voor de zendelingen die erin verhaald werden, om den heiden te doen breken met zijn ouden godsdienst en gewoonten, dan de moeilijkheden van den inlander om den christelijken godsdienst aan te nemen en te breken met het voorvaderlijk geloof en de adat.

„Bandjir“ geeft nu een volledigen kijk op Indië en den Inlander van heden. Onder Nederlandsch bewind verandert er veel, niet alleen in het landschap, maar vooral ook in het innerlijk van den Oosterling. Hij voelt zich eenzijdig getrokken door de banden van het verleden, gebonden aan de oude adat en het geestengeloof, anderzijds trekt hem de Westersche beschaving aan, die hem niet alleen materiële voordeelen brengt, maar hem ook los wil maken uit den greep van zijn tradities.

Wanneer de aanduisterende nacht den kring vernauwt om het groepje wakende Batakkers en ten slotte de maandoorlichte nacht slechts vage geluiden overbrengt uit de donkere bosschen, wordt bij de ouden de vrees voor de geesten opgeroepen en de herinnering aan groote voorouders die niet kunnen sterven. Doch het jongere geslacht gaat zich verzetten tegen de vreesaanjagende verhalen en een jonge chauffeur weet de ouden het zwijgen op te leggen. Een der jeugdige luisteraars wil zich nu ook losmaken uit zijn gebonden bestaan en bij de blanken zijn geluk zoeken.

Het is zijn levensverhaal dat het boek verder vult, en dat culmineert in zijn huwelijk met een meisje van een anderen stam. Door hechte liefde aan elkaar verbonden, vinden ze op hun weg den christenvader, die zijn dochter niet wil geven aan den armen volksgenoot, maar haar dreigt uit te huwen aan een rijken, ouden Chinees. Om hun

liefde te redden uit de macht die de adat der vader verleent, moeten ze komen tot het hertiespronghuwelijk, het huwelijk uit liefdesnood, waar door de dochter, bezwaard met den vadersvloek moet vluchten uit haar dessa.

Moeilijk is het leven van de jonge vrouw, aan staande moeder, om als christin zich te handhaven met haar jongen, zorgeloozen, heidenschen man. Ze beginnen den strijd tegen de weelderige woekerende natuur, door hun sawahs aan te leggen aan den rand van het oerwoud, in de angst aanjagende macht van het wilde berglandschap. De liefde is sterker dan de vrees die de natuur haar inboezemt, maar straks, als haar kind geboren is, wordt die angst weer groter. Zij vreesden vadersvloek, die haar zal treffen in haar kind omdat zij de adat overtrad. Haar christengeloof geeft haar geen kracht, omdat ze geen hulp daar van durft verwachten nu ze getrouwd is met een heiden. Met angst in haar hart en vrees voor de stilte om haar brengt ze haar dagen door. Tolda de bandjir, die met onstuimig geweld het werk van haar en haar man vernietigt, waardoor blijkt dat de macht van de natuur groter is dan de kracht van den mensch, haar terug doet vluchten naar Jezus, die alleen haar en haar man en haar kind kan redden en bevrijden van den haar benauwend angst.

Prachtig heeft de schrijfster uitgebeeld de luchthartigen inlander, die als een tweede Orpheus in de dessa, heel zijn zieleleven uit in de muziek van zijn bamboefluitje; de botsing van de indische psyche tegen de westersche, die zich wil houden van twist en daardoor den jongen terugstoot naar het heidendom; de groote liefde tusschen deze eenvoudige inlanders, die echter de vrees voor de adat niet kan versmoren, maar die pas volledig kan opbloeien als de liefde tot Jezus den angst voor de geesten verdrijft.

Nergens is het contact verbroken tusschen den inlander en zijn land. De heerlijke natuur, zwartschitterend beschreven soms, is niet maar een mooi décor, maar een wezenlijk bestanddeel van het verhaal. De liefde en tevens de angst er voor zijn sterk betoond.

Het is allermint een bekeeringsgeschiedenis, ja de christenen spelen er niet eens een mooie rol in, en toch is het één diepgevoeld christelijk boek.

„Bandjir“, het laatste deel van de Nobel-serie dit jaar, is een prachtig sluitstuk.

Gr.

H. S.

De ontwikkeling van het begrip zelfbewustzijn in de Heilige Schrift.

(Zie de redactionele opmerking ter inleiding van het eerste artikel-dezer reeks. Redactie.)

De persoon en zijn bewustzijn worden in de Heilige Schrift duidelijk onderscheiden. Bij de profeten hield het gewone bewustzijn tijdens het visioen op. Zij werden door den Heiligen Geest als 'ware in een andere wereld geleid, waarin zij dingen zagen en hoorden en deden. Zoo wordt van Ezechiël gezegd, dat de hand des Heeren op hem kwam, die hem door den Geest des Heeren naar buiten in de vallei voerde. De apostel Paulus werd weggerukt tot in den derden hemel, waar hij onuitsprekelijke woorden hoorde. Hij miste daarbij de onderscheiding tusschen zichzelf en zijn lichaam, want hij wist later niet of het in of buiten zijn lichaam gebeurd was. De apostel Johannes verhaalt, dat hij op den dag des Heeren, dus op Zondag, in geest was, d.w.z. in een visioen en daarop volgt, dat hij zag, hoorde, weende en schreef. In deze drie gevallen bleef den profeten het gebeurde in de herinnering bij. Dit zou niet kunnen, wanneer de persoon geheel opging in het bewustzijn, want dit werd bij het visioen gedeeltelijk opgeheven. Maar de Heilige Geest, die gelijk we zagen, den persoon van den mensch draagt en bij wedergeborenen ook bestuurt, oefende bij de profeten een bijzondere werking uit op den persoon buiten zijn gewone bewustzijn om. Prof. G. Ch. Aalders, schrijvende over „De Profeten der Ouden Verbonds“, zegt ook: „De openbaring had een grondslag in het bewustzijn der profeten. Want niet alleen de voorhanden beelden van het bewustzijn, maar ook die welke het profetisch subject zich door het verbeeldingsvermogen scheppen kan vormden een basis, waarvan zich de Goddelijke openbaring bedient.“

Niet alleen de profeten, maar ook het volk was bekend met de verschijnselen van het bewustzijn. De uitdrukking, dat een kind nog niet het onderscheid kent van zijn rechter- en zijn linkerhand, schijnt spreekwoordelijk te zijn geweest. Men wist dus reeds, dat de bewustheid en dus ook zijn inhoud niet aangeboren is, maar eerst met de gewaarwording ontstaat. Op lateren leeftijd begint het kind ook zichzelf als één geheel te onderscheiden van andere personen. David, Obadija en Timotheus, die van kindsaf God vreesden maakten al vroeg onderscheid tusschen zichzelf, hun ouders

en hun God, houd van hem in het Nieuw-tzefbewust. De rijke jor wat onthre andere apos hij alleen m geestelijke o geheel onbel te wenden.

Hieruit bli maar niet „i term daarvo receptieve, d komt in He door de St. scheiding“. I en de beteet is ons geet Augustinus wendige zin vitelt bewus werd de teri sche kerkva hebben com weten, dat Cartesius is met het bev wezen van (wezen van volgelingen de ziel stelt leerde een noodlottig w tusschen ge De geest is men meent d aan banden

De zielku meegemaakt physische v vigd, dan w en als mel

In den jor de graden e meer spreek zijn. Van he van de huiz woonlijk w later, dat zij is het ook uit- en aank het bidden deze graden zoals de sl matige slaa Hiermede i opend, wan betrokken i van een zel gewaarword gevoelens, eenheid van hield voor z

En als de dan met an maatschapp

Deze vraa zielkunde, i volle, rijke

Het komt Schrift niet ontwikkelin

ginsel steed de leiding zegt dan oc

„Van ouds Heiligen G onzen pers

heft, noch (vermogens

Bezaleel to maar het

Mozes getoi met zijn w

woording, i Bijbelsche

zien, dat de oorsprong

den zonder van de een

want die li Ook leer

tig moet zij sen uit de

seerd op or Voorts h

Heilige Sch daardoor l

heid van G ons zielelev Wij bea

Win

wege

talen

't die

als d

Den Ha

die de adad den
en tot het herten
liefdesnood, want
den vadersvloed

jonge vrouw, aan
in zich te hand
ozen, heidenschen
egen de weelderig
awahs aan te leg
zoud, in de angst
de berglandschap
es die de natu
als haar kind ge
grooter. Zij vrees
ffen in haar kind
aar christengeloof
e geen hulp daar
rouwd is met een
en vrees voor de
agen door. Totda
geweld het wer
waardoor blijft
rooter is dan de
rug doet vluchte
aar man en ha
van den haar be

uitgebeeld de
een tweede Or
eleven uit in de
de botsing van de
sche, die zich ver
door den jongen
de groote liefde
anders, die echter
versmoren, maar
als de liefde te
1 verdrijft.

ken tusschen de
lijke natuur, zo
s niet maar een
bestanddeel van
de angst er voor

gsgeschiedenis, ja
een mooie rol in
hristelijk boek.

in de Nobel-serie
ik.

H. S.

DE III

alfbewustzijn in de

rkling ter inleiding

eeks. Redactie

n worden in de

scheiden. Bij de

stzijn tijdens het

n Heiligen Geest

id geleid, waarin

leden. Zoo wordt

d des Heeren op

Geest des Heeren

De apostel Pau

arden hemel, waar

oorde. Hij misle

en zichzelf en zijn

of het in of buiten

apostel Johannes

Heeren, dus op

een visioen es

erde, weende en

leef den profeten

bij. Dit zou niet

eel opging in het

visioen gedeel

Geest, die gelijk

menschen draagt

uurt, oefende bij

king uit op de

ustzijn om. Prof.

De Profeten des

openbaring had

er profeten. Want

van het bewust

rofetisch subje

en scheppen kan

h de Goddelijke

ok het volk was

i het bewustzijn

niet het onder

zijn linkerhand

sweet. Men wist

dus ook zijn in

erst met de ge

n leeftijd begin

geheel te onder

en hun God. Hierbij komt later nog een rijke in
houd van het bewustzijn. Bij volwassenen, vooral
in het Nieuwe Testament, blijkt de persoon door
't zelfbewustzijn zichzelf als in een spiegel te zien.
De rijke jongeling vraagt aan den Heere Jezus:
wat ontbreekt mij nog? Petrus mat zich met de
andere apostelen, zoodat als zij Jezus verlieten,
hij alleen met Hem in den dood zou gaan. En de
geestelijke oogenzelf was zeker in Laodicea niet
geheel onbekend, als Christus hen raadt, die aan
te wenden.

Hieruit blijkt, dat een persoon bewustzijn heeft,
maar niet „is” volgens de Heilige Schrift. Maar een
term daarvoor had men in die dagen niet. Voor de
receptieve, de ontvankelijke zijde van den persoon,
komt in Hebr. 5:14 een term voor, aistheterion,
door de Statenvertaling overgezet door „onderscheiding”. De term staat echter in het meervoud
en de betekenis is onzeker. Voor de actieve zijde
is ons geen term bekend, zelfs de kerkvader
Augustinus gebruikt daarvoor nog den term „inwendige zin”, waardoor ons een beleving van activiteit bewust wordt. (De Vrije wil, II, 4). Nog later
werd de term consciëntie gebruikt, want de Roomse
kerkvader Thomas Aquino zegt daarvan: „wij
hebben consciëntie van een daad, in zoover wij
weten, dat die daad is gedaan of niet gedaan”.
Cartesius is de filosoof, die de ziel (als persoon)
met het bewustzijn vereenzelvigt. Hij stelde het
wezen van het lichaam in de uitgebreidheid, en
't wezen van de ziel in de denking. Van Plato en zijn
volgelingen was reeds het dualisme afkomstig, dat
de ziel stelt tegenover het lichaam. 't Rationalisme
leerde een tegenstelling van geest en stof. Zeer
noodlottig wordt die tegenstelling, als zij met die
tusschen genade en zonde wordt vereenzelvigd.
De geest is dan goed, maar de stof zondig, zoodat
men meent de zonde te bestrijden door het lichaam
aan banden te leggen.

De zielkunde heeft de bewegingen van haar tijd
meegemaakt. Nu eens werden de psychische en
physische verschijnselen zoo goed als vereenzelvigd,
dan weer werden beide streng onderscheiden,
en als met elkaar parallel loopend gedacht.

In den jongsten tijd is het oog open gegaan voor
de graden en soorten van bewustheid, zoodat men
meer spreekt van bewustwording dan van bewustzijn.
Van het slaan van een klok, van de nummers
van de huizen, die wij voorbijgaan, nemen wij
gewoonlijk weinig notitie. Toch blijkt het soms
later, dat zij niet geheel ons onbewust waren. Zoo
is het ook met gewoonte-handelingen, zooals het
uit- en aankleeden, het opwinden van een horloge,
het bidden vóór het eten door kinderen. Naast
deze graden zijn er ook soorten van bewustheid,
zooals de slaap, de droom, de hypnose of kunstmatige
slaap, de extase of geestverrukking e.a. Hiermede is
een uitgebreid veld van studie geopend, waarbij vooral
de opvoedkunde zeer nauw betrokken is. Wij achten
het verkeerd te spreken van een zelf, dat zich onderscheidt
van zijn eigen gewaarwordingen, zijn geheugen, zijn denken,
zijn gevoels, want hoe handhaaft men daarbij de
eenheid van den mensch en zijn verantwoordelijkheid
voor zijn daden, als er vele ikken zijn?

En als de persoon geen eenheid is, hoe kan hij
dan met anderen een organisme vormen in gezin,
maatschappij, kerk en staat?

Deze vragen moet de paedagoog stellen aan de
zielkunde, eer hij het kind gaat opleiden tot het
volle, rijke leven als Christen.

Het komt ons voor, dat de zielkunde de Heilige
Schrift niet kan missen. De Schrift houdt bij de
ontwikkeling van de kennis der ziel dit ééne be-
ginsel steeds vast, dat de mensch niets is zonder
de leiding des Heiligen Geestes. David als profeet
zegt dan ook in Psalm 139:14 (nieuwe vertaling):
„Van ouds kent Gij mijn ziel”. Die leiding des
Heiligen Geestes is geen dwingende macht, die
onzen persoon van alle verantwoordelijkheid ontheft,
noch ook de neutraliteit van de functies (vermogens)
verbreekt. De Heilige Geest rustte Bezaleel toe om
den tabernakel op te richten, maar het was Bezaleel
die het bestek, dat aan Mozes getoond was op den berg
Sinai, uitvoerde met zijn wijsheid, zijn materiaal en zijn
verantwoording. De studie van de ontwikkeling van de
Bijbelsche, zielkundige, begrippen zal ons doen zien,
dat de problemen van de erfelijkheid en den oorsprong
van de ziel, niet kunnen opgelost worden zonder eerst
vast te stellen de verhouding van de eerste oorzaak
tot de tweede oorzaken, want die ligt daaraan ten
grondslag.

Ook leert die ontwikkeling, dat men voorzichtig
moet zijn met het aanvoeren van bewijspiaatsen
uit de Heilige Schrift voor een betoog gebaseerd op
onze moderne begrippen in de zielkunde.

Voorts heeft de kennis van de zielkunde in de
Heilige Schrift deze positieve betekenis, dat wij
daardoor leeren verstaan onze diepe afhankelijkheid
van God, als Schepper en Onderhouder van ons
zieleleven.

Wij beamen deze dichtregelen van Gezelle:

Wind en wee en wolken,
wegelen van Gods heiligen voet,
talen en vertolken
't diep gedoken Woord zoo zoet...
als de ziele luistert!

Den Haag

LOS.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

„Onze luchtmacht”.

II.

Maar, gelukkig, het antwoord was alleszins bevredigend. Inderdaad heeft de N.C.R.V. een potje van een 5 ton.

Een ton nu is een 1 met 5 nullen, voor dominees zijn dat legendarische getallen.

De nieuwe studio kost ruim 3 ton.

En die overblijvende 2, ja dat is nog wel wat, maar neemt u eens dingen als auteursrechten, persberichten, zenderhuur, die zijn den laatste tijd geweldig omhoog gegaan.

Wordt ergens een avond gegeven, die door de N.C.R.V. zal worden uitgezonden, dan verdubbelen dames en heeren medewerkers direct hun honorarium: 'tis voor de radio, en die kan het wel doen!

De zenderhuur is sterk verhoogd. U weet misschien dat zeer binnenkort de „Nozema” wordt opgericht. Dat is een N.V. die de zenders zal exploiteeren. Het bedrag, dat nu per zenduur wordt betaald wordt aanmerkelijk verhoogd.

Dat zijn zoo een paar dingen, en als u de cijfers hoort, verbaast u zich over de uitgaven.

Kan dat niet minder? Nee! Want de meesten klagen toch al (grootendeels ten onrechte) dat de programma's van de N.C.R.V. niet „dát” zijn. Minder uitzenden? Die radio hoeft toch asjeblijft niet den heelen dag, van 's morgens 8 tot 's avonds 12 te zingen en zoo?

Maar wat moet er dan af?

De één is juist op dat morgenconcert gesteld, zoo bij het ontbijt of bij het zachtjesaan zich losmaken uit de armen des gerusten slaaps, en een ander vraagt muziek als hij zich des avonds door die slaap-armen laat omstrengelen.

De één wil „dat ding wel in elkaar trappen”, de ander zou het voor geen duizend gulden willen missen, als het tenminste juist het laatste toestel in de wereld was...

De één wil koffie drinken met radio, de ander thee met muziek en vooral zang van „het bekende kwartet”, en zoo kunt u doorgaan. De één wil graag eens een lezing, de ander véél liever muziek. De vergelegen aan de zee, of op de hei vragen eef pittige speech ('tis het eenige wat ze hooren kunnen) de menschen van de stad willen asjeblijft geen zware kost 's avonds — enfin, radio-programma-samenstellen is óók niet alles... Ja, werkelijk, wat moet er dan af?

Daar komt bij, dat als de N.C.R.V. verscheidene zenduren ongebruikt zou laten, de minister vermoedelijk direct die uren aan een anderen omroep toewijzen ging, en daardoor zou de N.C.R.V. z'n plaats verliezen op den duur, de plaats waar ze recht op heeft — en die ze houden moet.

Want anders krijgen we een „neutrale” omroep als hoofdzak, met via de christelijke radiovereniging zoo nu en dan wat „godsdienst” — vergeef me die akelige woorden. (Vergelijk openbare school met bijbelsche geschiedenis.)

We moeten onze eigen N.C.R.V. houden, op volle kracht, met het gewone aantal zenduren.

Maar nou die twee ton, zult u zeggen, dominees springen zoo raar met geld om. Van die twee ton is al een groot deel nodig voor de genoemde verhoogde uitgaven. En dan, een vereniging met een budget als de N.C.R.V. mag werkelijk wel een goeie ton in kas hebben — er kan van alles gebeuren, en dan doe je met zoo'n kapitaal nog geen wonderen.

Nou ja, u en ik wel, wij zouden er werkelijk in kunnen zwemmen.

Maar heusch, de N.C.R.V. staat er nog maar tot aan haar enkels in. En wij vertrouwen hierin ten volle den heer van der Deure, die eerlijk de zaken besprak, zonder „achterhoudinghe”.

Je hebt wel menschen die met achterhoudinghe spreken, zeggen ze.

Maar Kerkhede-redacteuren zeggen zoo veel.

En ons volk slikt vrijwel alles; alles went, net als bij dat hondje uit het beroemde verhaal, dat lag te slapen bij het aambeeld in de smidse; het was er aan gewend geraakt; vroeger was 't beestje tenminste nog bang...

Overigens is het prachtig, dat we hier geen Staatsomroep hebben, en dies niet het van radio-belasting hebben moeten.

Hier kan iedere volksgroep z'n eigen omroep verzorgen.

Dat is ideaal. Dat pleit voor „ons volk”. Leve de vrijheid! De vrijheid van Vader Willem tenminste. En och, dan is 18 cents per week nog niet zoo verbaazend veel. Andere omroepen zijn duurder; de N.C.R.V. is tóch billijker.

En de N.C.R.V. heeft een prachtige taak.

De radio is een zegen — ook een gevaar.

Door de radio worden allerlei vergiftigende theorieën de wereld in gegolfd. Met de pers is de radio een machtig ding dat veel kwaad kan doen, maar we kunnen en we mogen er ons niet aan onttrekken. En we gaan ook hier onze eigen rich-

ting; we moeten niet achteraan komen, maar vóórgaan. Op ieder terrein moeten we de dingen zien, en zetten in dat ééne licht.

De N.C.R.V. kan een groote zegen zijn in den geestelijken strijd, een krachtig wapen. Ze is dat al.

En nu hoeven we dat niet te overdrijven; we hoeven ook niet direct van „offer” te spreken, maar laat ieder zien, dat de N.C.R.V. een plaats heeft; een taak, en dat wij dus de roeping hebben te steunen, te steunen naar dat God ons geeft.

We hebben dien dag in elk geval gezien en gevoeld, dat er mooi werk gedaan wordt door de N.C.R.V. Daar komt heel wat voor kijken, financieel natuurlijk, maar ook anders nog. Maar 'tis in vertrouwde handen, geloof u dat.

Geéft u dat vrouwen. Dan komt het andere ook wel goed.

— Nog even, mijn lezer, lezeres.

Na de morgenvergadering hebben we gegeten. Natuurlijk; zoo tegen één uur laat die behoefte zich gevoelen.

Om 2 uur waren alle behoeften vervuld.

De autobussen stonden gereed om ons naar een gebouw te brengen, waar ons door woord en daad het zelf vervaardigen van gramfoon-platen werd getoond.

Hoe 't vroeger ging — nu, zoo doen ze het toch niet meer.

Hoe het nu gaat — ja hoort u eens, een gramfoonplaat is geen preekboekje. Hoe dat vol komt, enfin, dat snap je zelf niet soms, maar van een gramfoonplaat begrijpen we het heelemaal niet.

Als u 't weten wilt, de N.C.R.V. gebruikt „universeel de z.g. Simplex-plaat, een glasschijf die aan beide zijden met een zeer homogene (nóg homogener dan die 150 u weet wel!) laag zwart materiaal is bespoten en waarin met behulp van een snijkop met saffier, de geluiden worden vastgelegd.”

Dan worden ze nog wat gehard, door er met een watje iets uit een paar fleschjes op te smeren.

En dan kunnen de platen met gebogen of sleepnaalden worden gereproduceerd, talloze keeren.

Zoo gaat het. Probeer u het gerust eens.

Even later hoorden we, wat we samen gezongen hadden, en wat enkele sprekers, in vier-minuten-speechjes-met-en-zonder-inhoud, zeiden.

Was 't wonder, dat van sommige dominees het niet op één plaat kon?

Toch verbazend interessant. De N.C.R.V. maakt veel eigen opnamen, u weet dat uit het reportagekwartiertje. Daar komt nog bij, dat de handel niet in staat bleek voldoende afwisseling te geven in de platen, welke onze omroep juist nodig heeft!

Nóg wonderlijker was wat we ook nog zagen.

't Hooge woord moet er maar direct uit: 't was een film.

Een film, die een verklaring gaf, hoe televisie tot stand komt.

Onbegrijpelijk hoever ze het daarin al gebracht hebben.

De Telefunken-ontvanger is zeer eenvoudig te bedienen, wat dat betreft heeft niemand tegen de aanschaffing van zoo'n toestel óp te zien.

Wie weet, binnen hoe korten tijd we dat ook al weer gewoon vinden.

— Echter zijn we dien dag nog meer technisch bijgewerkt.

Weer stonden autobussen klaar om ons te brengen naar den zender van de N. S. F. te Hilversum.

Stel u maar voor, of liever, kijkt u eens naar uw radio-toestel van binnen, en denkt u zich dat ettelijke malen vergroot.

Zoo'n geheel van buizen en draden en knoppen en lampen enz. enz. zagen we ook daar, behalve dan de groote mast buiten.

Een der heeren gaf, met versterkte stem, een voor wie 't begreep, duidelijke uiteenzetting.

Gelukkig hebben we geleerd te „gelooven op gezag”.

En 'tis voor dominees wel eens goed te merken, dat ze er niks van begrijpen, en dat anderen van diezelfde dingen wel verstand hebben. Mochten we het maar ter harte nemen...

Ik kan u wel wat overschrijven uit het meergenoemde communiqué over draaggolven en spanningen en voedingssystemen (wie heeft dat niet?) en controlekamers en modulatiemeters en afvlak-systemen, maar dan zou de spanning bij u misschien te hoog worden, en daar komen storingen van. Van storingen gesproken, die weet men prachtig te voorkomen. In 1934 kwam op een aantal van ruim 5493 zenduren maar 1 u. 24 min. storing voor.

Als u in dien tijd méér storing gehad hebt, ligt het aan u.

— En nu tenslotte, zou een dominee zeggen.

Om maagstoringen te voorkomen, heeft het bestuur van de N.C.R.V. — u begrijpt het al — de heeren 150 een maaltijd aangeboden. 't Waren zooals gezegd, bijna allemaal predikanten...

Ook is er getoast. Fijn. Geestig.

Er werd gezegd dat een maaltijd zoo vrede-makend en vrede-bevorderend is. En dat iedere schrijver in z'n kerkbode of anderszins nu wel vriendelijk over de N.C.R.V. zou schrijven.

Dat is natuurlijk een insinuatie.

Maar feit is, dat je met een diner meer polemieek bezweet dan met een brief.